

Regeringens proposition

1978/79:126

om medel för tidigareläggningar av vissa investeringar inom SSAB
Svenskt Stål AB, m. m.

beslutad den 1 mars 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ERIK HUSS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål erhåller lån om totalt 846 milj. kr. Vidare föreslås för rekonstruktionsändamål lån om totalt 255 milj. kr. Medlen är avsedda att överbrygga sysselsättningsbortfallet som uppstår till följd av SSAB:s strukturplan. Åtgärderna innebär vidare att bolagets konkurrenskraft stärks vilket på sikt bör leda till att tryggheten för de anställda ökar. Dessutom föreslås att Kopparbergs läns utvecklingsfond får ett anslag av 7,5 milj. kr. Vidare föreslås att ytterligare 12 milj. kr. anvisas som bidrag till kommunala industrilokaler.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Huss såvitt avser punkterna 1–3,
statsrådet Wirtén såvitt avser punkterna 4 och 5

Proposition om medel för tidigareläggningar av vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m.

1 Inledning

Riksdagen beslutade den 6 april 1978 att staten skulle finansiellt medverka vid bildandet av SSAB Svenskt Stål AB (prop. 1977/78: 87, NU 1977/78: 45, rskr 1977/78: 198). I bolaget ingår de tidigare stål- och gruvrörelserna i Gränges AB, Norrbottens järnverk AB (NJA) och Stora Kopparbergs Bergslags AB samt Gränges tidigare järnvägsrörelse (TGOJ). Aktiekapitalet i bolaget är fördelat med 50 % på Statsföretag AB och 25 % på vardera av Gränges och Stora Kopparberg. Samarbetet mellan ägarna till SSAB regleras i ett konsortialavtal, som finns intaget som bilaga 4 till prop. 1977/78: 87. Riksdagsbeslutet innebar bl. a. att staten tillförsäkrade Statsföretag möjligheter att fullgöra sina förpliktelser enligt avtalet.

Efter en rekonstruktionsperiod av fem år bedöms bolaget enligt de prognoser som gjordes upp i samband med bolagets bildande börja visa lönsamhet. Under rekonstruktionsperioden får bolaget statliga lån som uppgår till högst 3 100 milj. kr. Av detta belopp hänför sig högst 1 800 milj. kr. till ett s. k. rekonstruktionslån med villkorlig återbetalning och 1 300 milj. kr. till ett strukturlån för finansiering av investeringarna. Villkoren för rekonstruktionslånet är sådana att de under vissa förutsättningar efter viss tid kan helt eller delvis efterges.

Antalet anställda i SSAB var vid bolagets start den 1 januari 1978 ca 17 800. Redan i samband med att bolaget bildades bedömdes personalen under den närmaste femårsperioden behöva minskas med ca 4 000 perso-

ner till följd av förändringar i produktionsinriktning och ökad effektivitet. För att underlätta anställningsproblemen har företaget kunnat utnyttja det särskilda sysselsättningspolitiska stödet inom stålindustrin m. m. (prop. 1977/78: 59. AU 1977/78: 17. rskr 1977/78: 85). Dessa arbetsmarknadspolitiska insatser motsvarade emellertid endast en del av kostnaderna för övertalig personal. Därför fick SSAB under ett inledande skede utnyttja medel också ur rekonstruktionslånet för att täcka de återstående kostnaderna för övertalig personal. I prop. 1977/78: 87 om statligt engagemang inom handelsstålsindustrin, m. m. framhöll min företrädare att i den mån insatser behövde göras för att upprätthålla sysselsättningen i berörda kommuner utöver dem som rymdes inom de resurser som har anvisats för SSAB och för arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder får förslag härom anmälas särskilt.

Styrelsen för SSAB fastställde den 31 maj 1978 en övergripande strukturplan för utvecklingen av företagets egentliga stålrörelse under den närmaste tioårsperioden. Strukturplanen anger inriktningen för bolagets olika divisioner i ett antal inte tidsangivna åtgärder i form av nedläggningar, omfördelning av produktionen och investeringar. Enligt konsortialavtalet skall verksamheten i SSAB bedrivas efter affärsmässiga och företagsekonomiska principer. I strukturplanen framhåller SSAB att om de åtgärder som bolaget vidtar bedöms vara oacceptabla från samhällsekonomisk synpunkt är bolaget berett att medverka till andra lösningar enligt det s. k. offersystemet (jfr. prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 88). I strukturplanen betonas att statliga insatser är nödvändiga för att möta de regionalpolitiska problem som genomförandet av strukturplanen kommer att medföra, speciellt inom gruvrörelsen. Den av SSAB antagna strukturplanen ger upphov till betydande personalförändringar i bolaget mellan åren 1978 och 1987. Antalet sysselsättningstillfällen som faller bort har av SSAB beräknats till 3 550 och antalet nya arbetstillfällen har beräknats till 2 000. De beräkningar som SSAB har utfört visar att största bortfallet av sysselsättning inträffar under den första delen av perioden, medan antalet nya arbetstillfällen huvudsakligen uppkommer under periodens senare del.

Med hänsyn härtill uppdrog dåvarande chefen för industridepartementet den 6 juni 1978 åt generaldirektören Bertil Rehnberg att utreda vissa sysselsättningsfrågor inom SSAB.

Syftet med utredningen var att ange möjligheter att tidigarelägga projekt som ingår i strukturplanen och som medför att nya arbetstillfällen erhålls snabbare än vad som annars skulle ha varit fallet. Avsikten var också att undersöka möjligheterna att fördröja nedläggning av anläggningar för att ge rådrum för sådana åtgärder som kan ge nya arbetstillfällen.

Den 12 december 1978 överlämnade Rehnberg sin rapport Tidigareläggningar m. m. av investeringar inom Svenskt Stål AB. I rapporten föreslås att SSAB skall få ett ytterligare strukturlån på 1 058 milj. kr. för att bl. a. tidigarelägga investeringar som finns upptagna i bolagets strukturplan. För

att SSAB övergångsvis skall kunna upprätthålla viss verksamhet som enligt strukturplanen skall avvecklas samt för vissa andra åtgärder föreslås vidare att bolaget beviljas ett rekonstruktionslån på 263 milj. kr. Sammanlagt föreslås sålunda att SSAB får statliga lån på drygt 1300 milj. kr. Lånen kommer enligt utredaren att göra det möjligt att tidigarelägga och trygga arbetstillfällena för ca 900 personer i SSAB. I rapporten föreslås att lånen skall utformas enligt de villkor som gäller för de tidigare beviljade struktur- och rekonstruktionslånen.

I skrivelse den 8 februari 1979 har ägarna av SSAB, nämligen Gränges, Stora Kopparberg och Statsföretag, förklarat sig villiga att under vissa villkor genomföra de åtgärder som av statsmakterna kan komma att beslutas på grundval av rapporten Tidigareläggningar m. m. av investeringar inom Svenskt Stål AB.

Vidare har SSAB i skrivelse den 22 februari 1979 framhållit att bolaget bl. a. är berett att genomföra de åtgärder som föreslagits av utredaren.

2 Industripolitiska överväganden

2.1 SSAB:s strukturplan

I maj 1978 fastställde styrelsen för SSAB en övergripande strukturplan för utvecklingen av företagets egentliga stålrorelse under den närmaste tioårsperioden. Vissa enheter inom främst marknadsnära områden samt flertalet serviceenheter berörs inte i strukturplanen. Det huvudsakliga innehållet i strukturplanen är följande.

Syftet med strukturplanen anges vara att skapa förutsättningar för sådana strukturförändringar att ett konkurrenskraftigt och lönsamt stålföretag kan skapas med möjlighet att fortleva i framtiden. I strukturplanen fastlägger SSAB strategin för marknader, produkter och anläggningar samt anger de åtgärder som med hänsyn till beräknade lönsamhetseffekter bör vidtas omgående. De åtgärder som genomförs som en följd av den beslutade strukturplanen är grundade på en företagsekonomisk bedömning men är inte tidsbestämda.

I strukturplanen redogörs för under vilka konkurrensförhållanden SSAB måste arbeta. Den beskrivna konkurrenssituationen leder enligt SSAB till följande förutsättningar för strukturförändringarna inom bolaget.

- Marknaden begränsas i allt väsentligt till Norden. För vissa kvalitetsprodukter skall en ökad export även utanför Norden eftersträvas.
- Framställningen av lågförädlade produkter, malm och ämnen, måste huvudsakligen begränsas till behovet för vidareförädling inom landet.
- Anläggningarna måste koncentreras, specialiseras och ges riktiga material- och produktflöden för att nå skaleffekter. Krav måste dessutom ställas att effektivitet och produktkvalitet motsvarar bästa västeuropeis-

ka verk. Dimensioneringen skall göras så att högt kapacitetsutnyttjande kan nås i olika steg. Investeringar mot lönsamma och livskraftiga produktområden i senare förädlingsled måste därför ges prioritet framför investeringar inom tidigare produktionsled.

Strukturplanens syfte är att de i bolaget ingående företagsenheterna skall samordnas och strukturellt förändras så att ett långsiktigt effektivt och konkurrenskraftigt företag kan erhållas och bestå. För att uppnå detta mål skall verksamheten enligt SSAB förändras på följande sätt.

- Domnarvet utvecklas till centrum för band- och plåttillverkning samt förädling av dessa produkter. Till Domnarvet koncentreras vidare SSAB:s skrotbaserade metallurgi liksom tillverkning av armeringsstål och valstråd.
- Oxelösund bibehålls som centrum för grov- och industriplåt. Tillverkningen utvecklas mot industriplåt och mot ett högre kvalitetsregister.
- Till Luleå koncentreras SSAB:s produktion av grova och medelgrova profiler.
- Både Luleås och Oxelösunds metallurgiska basresurser utnyttjas för ämnestillverkning. Anläggningarna i Luleå och Oxelösund kompletteras omgående för tillverkning av ämnen för Domnarvet. En metallurgisk koncentration till Luleå blir på sikt naturlig om ämnesförsörjningen skall baseras på svensk malm.
- SSAB:s manufakturverksamhet utvecklas vidare på samtliga huvudorter. Insatserna i manufakturledet skall ökas för att höja lönsamheten och samtidigt motverka de negativa sysselsättningskonsekvenserna av strukturförändringarna.
- SSAB:s gruvrörelse anpassas till malmförsörjning i Mellansverige och möjlig exportförsäljning. Särskilda ansträngningar skall göras för att upprätthålla och utveckla exportförsäljningen.
- TGOJ liksom övrig serviceverksamhet skall anpassas till efterfrågan inom SSAB och från externa kunder. TGOJ kan därutöver utgöra ett instrument för näringspolitiska insatser för stål- och gruvrörelsen i Bergslagen.

Ett genomförande av strukturplanen ger upphov till betydande personalförändringar i bolaget mellan åren 1978 och 1987. De i planen beräknade personalförändringarna sammanfattas i följande tabell.

	Bortfall	Beräknat tillskott	Netto- förändring
Luleå	- 800	+ 350	- 450
Domnarvet	-1 700	+ 1 200	- 500
Oxelösund	- 200	+ 300	+ 100
Gruvor	- 800	0	- 800
Övrig verksamhet	- 50	+ 150	+ 100
	-3 550	+2 000	-1 550

Till de här redovisade siffrorna över personalförändringarna inom SSAB bör enligt bolaget läggas den övertalighet på ca 400 personer som finns i Grängesberg. De beräkningar som SSAB har utfört visar att största bortfallet av sysselsättning inträffar under den första delen av tioårsperioden, medan antalet nya arbetstillfällen huvudsakligen uppkommer under periodens senare del.

I strukturplanen framhåller SSAB att om de åtgärder som bolaget vidtar bedöms vara oacceptabla från samhällsekonomisk synpunkt är bolaget berett att medverka till andra lösningar enligt det s. k. offertsystemet. I strukturplanen betonas att statliga insatser är nödvändiga för att möta de regionalpolitiska problem som strukturplanen kommer att medföra, speciellt inom gruvrörelsen.

2.2 Plan 81

I december 1978 fastställde styrelsen i SSAB den s. k. Plan 81. I denna plan har upptagits de investeringar i strukturplanen som SSAB avser att genomföra under perioden 1978-1981. Investeringsbeloppen är angivna i löpande priser. Planen innehåller prognoser över SSAB:s resultatutveckling, kapitalbehov och personalförändringar utifrån vissa konjunkturbedömningar och angivet investeringsprogram, m. m. I Plan 81 utgår bolaget från en allmän kostnadsutveckling på 7% per år för driftskostnader och investeringar. Vidare förutsätts en förbättring av den allmänna stålprisnivån med 9% per år, vilket innebär en svag förbättring av konjunkturutvecklingen under treårsperioden.

Plan 81 upptar struktur- och reinvesteringar. Strukturinvesteringarna i Plan 81 uppgår under perioden 1979-1981 till 1 893 milj. kr. Därutöver medför strukturinvesteringarna utbetalningar av 106 milj. kr. efter år 1981. Totalt innehåller Plan 81 investeringar för 2 508 milj. kr. varav utbetalningar under perioden 1979-1981 med 2 400 milj. kr. En förteckning över de investeringar som omfattas av Plan 81 bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

SSAB anser sig f. n. emellertid inte ha möjligheter att finansiera ett investeringsprogram som omfattar mer än 2 000 milj. kr. under de närmaste tre åren. SSAB har därför beslutat att senarelägga investeringar för 400 milj. kr. Dessa avser i Borlänge värmningsugn i bredbandverk 170 milj. kr., elstålverk 40 milj. kr. samt plastbeläggningslinje 17 milj. kr., och i Luleå förpar till universalverk 50 milj. kr. och kraftvärmeverk 30 milj. kr. Till dessa investeringar skall läggas diverse följdinvesteringar uppgående till 30 milj. kr. och en post för oförutsett på 63 milj. kr. En sammanfattning av förskjutningar inom Plan 81 för att nå finansieringsramen 2 000 milj. kr. ges i följande tabell.

Sammanfattning av förskjutningar inom Plan 81 för att nå finanseringsram 2000 milj. kr.

(milj. kr.)

<i>Banddivisionen</i>	
Bredbandverk, ugn m. m.	170
<i>Metallurgi Domnarvet</i>	
Elektrostålverk	40
<i>Profildivisionen Luleå</i>	
Förpar, universalverk	50
<i>Dobel Domnarvet</i>	
Plastlinje och vidareförädling	17
<i>Energi och miljö Luleå</i>	
Kraftvärmeverk	30
<i>Övriga arbeten</i>	
Diverse följdinvesteringar	30
<i>Oförutsett</i>	63
	400

Den huvudsakliga effekten av förskjutningarna är att utbyggnaden av bredbandverket i Domnarvet försenas.

Dessutom påverkas bl. a. utnyttjandet av befintliga anläggningar i Luleå genom det minskade bandämnestonnaget.

2.3 Uppdrag att utreda vissa sysselsättningsfrågor inom SSAB

Med anledning av SSAB:s strukturplan uppdrog dåvarande chefen för industridepartementet den 6 juni 1978 åt generaldirektör Bertil Rehnberg att utreda vissa sysselsättningsfrågor inom SSAB. För uppdragets genomförande gavs vissa riktlinjer.

I riktlinjerna framhölls att regeringen genom beslut den 1 december 1977 har uppdragit åt länsstyrelserna i vissa län som berörs av sysselsättningsproblem inom bl. a. stål- och gruvindustrin att bilda särskilda samverkansgrupper. Dessa grupper skulle bl. a. kartlägga expansionsmöjligheterna hos företag utanför de nu nämnda branscherna och sysselsättningsmöjligheterna inom den offentliga sektorn. I riktlinjerna pekades vidare på att insatser därutöver kunde behövas inom ramen för SSAB:s verksamhet, i synnerhet på gruvorterna.

I utredningsuppdraget angavs att möjligheterna borde undersökas att på grundval av SSAB:s struktur- och sysselsättningsplan tidigarelägga sådana projekt inom SSAB vilka kan ge nya arbetstillfällen snabbare än vad som har beräknats i planerna. Vidare borde merkostnaderna för sådana tidigareläggningar anges.

Möjligheterna skulle vidare undersökas att fördröja nedläggning av enheter och anläggningar i syfte att ge rådruv för sådana åtgärder som kan ge nya arbetstillfällen. Kostnaderna för detta skulle också anges. I uppdraget skulle också ingå att pröva kombinationer av olika alternativ i syfte att nå bästa effekt på sysselsättningen till rimlig kostnad.

Med hänsyn till strukturplanens konsekvenser för sysselsättningen i olika regioner och situationen på arbetsmarknaden i utgångsläget angavs att utredaren i första hand borde inrikta sitt arbete på gruvregionerna.

2.4 Rapporten Tidigareläggningar m. m. av investeringar inom Svenskt Stål AB

Utredaren redovisar resultatet av sin utredning i en rapport med titeln Tidigareläggningar m. m. av investeringar inom Svenskt Stål AB, daterad den 12 december 1978.

De utgångspunkter som utredaren haft för sitt förslag är bl. a. följande.

- Verksamheten inom SSAB skall drivas efter affärsmässiga och kommersiella principer. Insatser som går därutöver skall föreläggas riksdagen i särskild ordning.
- Vid valet mellan alternativa åtgärder bör situationen på arbetsmarknaden i de berörda länen vara avgörande för förslagets utformning.
- Sysselsättningen på berörda orter skall i första hand förbättras genom tidigareläggning av framåtsyftande investeringar.
- Om framåtsyftande investeringar inte är tillräckliga för att klara sysselsättningen är det bättre att övergångsvis komplettera med arbetsmarknadspolitiska insatser än att lägga ned stora belopp på att temporärt bevara en produktion som inte kan upprätthållas på sikt.

När utredaren nämner struktur- och rekonstruktionslån avser han samma slag av lån som är angivna i prop. 1977/78:87 om statligt engagemang inom handelsstålsindustrin, m. m. Han föreslår att de av honom förordade länen lämnas på samma villkor.

Vid min redogörelse för innehållet i rapporten följer jag dispositionen i utredningen. Detta innebär att redogörelsen sker ortervis. Det huvudsakliga innehållet i rapporten är följande.

2.4.1 Borlänge kommun

I rapporten föreslås tidigareläggning av olika projekt i Domnarvet.

I företagets program för de närmaste tre åren ligger omfattande investeringar inom bredbandverket och kallvalsverket i Domnarvet. Tillsammans uppgår de till drygt 800 milj. kr. SSAB har förklarat sig ha tekniska och praktiska möjligheter att tidigarelägga vissa investeringar inom detta program. En sådan investering är bredbandverkets ugn som utgör det första stora steget i utbyggnadsplanerna för bredbandverket. Tidigareläggningen innebär utbetalningar med 170 milj. kr., fördelade på 70 milj. kr. för byggnader och 100 milj. kr. för maskiner. Sysselsättningsmässigt skulle enligt rapporten en ny ugn innebära att personalbehovet ökar med ca 100 i Domnarvet och med ca 85 vid de metallurgiska enheterna i Luleå.

I strukturplanen ingår vidare ett antal investeringar i bredbandverket i syfte att höja kvalitetsnivån till bästa europeiska standard. Dessa investe-

ringar omfattar främst maskiner och övrig utrustning. Den sammanlagda kostnaden för kvalitetsinvesteringar som skulle tidigareläggas har av SSAB beräknats till 365 milj. kr. I rapporten anges att kvalitetsinvesteringarna för Domnarvets del skulle innebära ett utökat personalbehov i band- och tunnplåtstillverkningen med ca 50 personer när anläggningen är i full drift. Dessutom är investeringen nödvändig för att få avsättning för de ämnen som en utbyggd elektrostålanläggning i Borlänge kan producera.

Enligt rapporten kan SSAB vidare tidigarelägga investeringen i ett femte valspar i kallvalsverket, vilket skulle innebära möjligheter för bolaget att tillverka tunnare plåt än vad som hittills varit möjligt. Kostnaderna för ett femte valspar har av SSAB beräknats till 56 milj. kr. Denna investering torde enligt rapporten inte få någon direkt sysselsättningseffekt men beräknas gynnsamt påverka sysselsättningen i både tidigare och senare produktionsled.

De här redovisade investeringarna är alla av offensiv karaktär. Investeringarna leder till ökad sysselsättning både direkt och i tidigareliggande led i produktionen och ökar företagets konkurrenskraft. SSAB saknar finansiella möjligheter att genomföra dessa investeringar i den takt som är önskvärd med hänsyn till företagets resultat på sikt och till sysselsättningsutvecklingen.

Utredaren föreslår därför att SSAB beviljas strukturlån uppgående till 591 milj. kr. för att finansiera de nämnda investeringarna i bredbandverket och kallvalsverket i Domnarvet. Behovet av lånemedel har angetts till 8 milj. kr. år 1979, till 222 milj. kr. år 1980, till 223 milj. kr. år 1981 och till 138 milj. kr. år 1982.

Enligt SSAB:s strukturplan skall tillverkningen av skrotbaserat stål, dvs. elektrostål, koncentreras till Domnarvet. I strukturplanen ingår utbyggnad av elektrostålanläggningen i Domnarvet. Utbyggnaden förutsätter såväl att ugnen i bredbandverket installeras som att de s. k. kvalitetsfrämjande investeringarna genomförs i bredbandverket. Hela investeringskostnaden för utbyggnaden av elektrostålanläggningen har av bolaget uppskattats till 60 milj. kr. Av detta belopp beräknas i rapporten 40 milj. kr. kunna tidigareläggas. Personalbehovet ökar vid utbyggd elektroståltillverkning med ca 150 personer direkt och indirekt personal. Denna personal kan rekryteras från personal som inte längre erfordras till följd av nedläggningen av malm-metallurgin. Utredaren föreslår att SSAB beviljas 40 milj. kr. för att kunna tidigarelägga utbyggnaden av elektrostålanläggningen i Domnarvet. Det förutsätts att beloppet utbetalas som strukturlån med 4 milj. kr. år 1979, 17 milj. kr. år 1980 och med 19 milj. kr. år 1981.

Dobeldivisionen inom SSAB marknadsför galvaniserad och plastbelagd plåt. SSAB har förklarat att det är lämpligt med hänsyn till den långsiktiga utvecklingen att bygga ut plastbelägningskapaciteten tidigare än vad bolagets finansiella ramar f. n. medger. Genom att plastbelägningslinjen i Borlänge byggs om ökas kapaciteten med 50%. Vid fullt kapacitetsutnyttjande

skulle ytterligare ca 25 personer komma att sysselsättas vid anläggningen. Kostnaden för ombyggnaden uppskattas av bolaget till 17 milj. kr. I rapporten föreslås att SSAB får ett strukturlån uppgående till 17 milj. kr. som skall betalas ut med 10 milj. kr. år 1979 och med 7 milj. kr. år 1980.

I Borlänge är en manufakturverksamhet under uppbyggnad. Under de närmaste tre åren avser SSAB att investera i en anläggning för sortering, upparbetning och förmining av kallvalsad och varmvalsad plåt. Dessa investeringar beräknar bolaget kunna klara inom redan existerande finansiella ramar. Investeringarna beräknas ge ett 30-tal nya arbetstillfällen. För att stärka företagets konkurrenskraft på detta område föreslås i rapporten att SSAB erhåller strukturlån på ca 35 milj. kr. för att kunna tidigarelägga vissa anläggningsinvesteringar under åren 1980 och 1981. Lånet föreslås bli utbetalat med 17 milj. kr. år 1980 och med 18 milj. kr. år 1981. En utbyggd stålmanufaktur beräknas av bolaget ge ytterligare ca 120 arbetstillfällen.

Utredaren anser att möjligheterna bör vara öppna att kunna vidmakthålla verksamheten inom den malmbaserade metallurgin i Domnarvet ytterligare en tid utöver den i strukturplanen angivna, dock längst till utgången av år 1982. Om förutsättningar i olika avseenden dessförinnan under år 1982 föreligger att successivt begränsa verksamheten bör en förlängd drift omprövas. Utredaren föreslår att SSAB beviljas ett rekonstruktionslån om högst 135 milj. kr. för att täcka kostnaderna för den föreslagna förlängningen av den malmbaserade metallurgin.

Utredaren menar att effekten av de investeringar som ryms inom SSAB:s finansiella ram och de som föreslås bli tidigarelagda torde bli att sysselsättningen i Borlänge under de närmaste åren snarast kommer att bli något högre än den är i dagsläget.

2.4.2 Lindsbergs kommun

I Stråssa, som ligger 25 km norr om Lindsbergs centrum, bor f. n. ca 550 personer. Orten har två stora arbetsplatser, Stråssa gruva med kulsinterverk och Mineralprocesslaboratoriet. Båda enheterna ingår i SSAB.

Utredaren har föreslagit att möjligheten bör prövas att samordna huvudmannskapet för Mineralprocesslaboratoriet och Metallurgiska forskningsstationen i Luleå.

Det har från experthåll framhållits att pellets från Stråssa metallurgiskt sett är en utomordentlig råvara för svensk specialstålindustri. Kvaliteten är emellertid alltför hög i förhållande till vad som efterfrågas av handelsstålverken. Enligt SSAB kan produktionen vid gruvan inte fortsätta på sikt om inte en uppgörelse med specialstålverken kan ske i fråga om priser och tillräckliga kvantiteter. Stråssas situation har aktualiserats dels av specialståldelegationen, dels av delegationen för mellansvensk gruvindustri. Den förra delegationen skall ta initiativ till, följa och stödja strukturomvandlingen inom specialstålindustrin. Den senare delegationen har till uppgift att studera de möjligheter till på sikt lönsam verksamhet inom mellan-

svensk gruvindustri som finns eller kan skapas. Arbetet bedrivs i nära samarbete med berörda myndigheter och mineralpolitiska utredningen. Utredaren föreslår med hänvisning till de pågående utredningarna att slutligt ställningstagande till åtgärder i Stråssa får vänta intill dess att ett fullständigt beslutsunderlag föreligger. SSAB har utfäst sig att upprätthålla driften under de närmaste två åren vilket bör göra det möjligt att omsorgsfullt pröva möjligheterna att finna mera långsiktiga lösningar.

I Håkansboda, ca 2 km söder om gruvan i Stråssa, finns en kopparfyndighet som tidigare inte bedömdes som brytvärd. Nya bedömningar tyder emellertid på att en brytning skulle kunna bli lönsam om även malmens innehåll av kobolt, silver och guld kan tas till vara. Utredaren anser det därför vara angeläget att de påbörjade undersökningarna fortsätter med sikte på att få fram ett fullständigt underlag som medger att ställning kan tas till frågan om brytning är möjlig eller inte och i så fall under vilka former detta skall ske. För att få fram ett sådant underlag föreslås att SSAB beviljas ett rekonstruktionslån på 5 milj. kr. Arbetet med att ta fram underlaget beräknas ta ca två år och sysselsätta ca tio personer under denna tid.

Vid Mineralprocesslaboratoriet i Stråssa har en helt ny metod framtagits för tillverkning av järnsvamp. Metoden är speciellt lämpad för Grängesbergsmalmen. Utredaren anser det vara synnerligen angeläget att försöken med tillverkning av järnsvamp fortsätter. För det fortsatta utvecklingsarbetet, som innebär att en pilotanläggning byggs, föreslås därför att bolaget får ett rekonstruktionslån på 3,6 milj. kr. Denna investering beräknas av bolaget sysselsätta ca 10 personer under två och ett halvt år.

SSAB har tillsammans med ett japanskt företag genomfört lyckade försök att reducera oxidiska nickelmalm utan att smälta malmen elektriskt. För detta ändamål har Mineralprocesslaboratoriet utvecklat och patentrat en mekanisk ugn. Det japanska företaget önskar nu att tillsammans med SSAB gå vidare med försök i en större anläggning. Kostnaden för den nya försöksanläggningen har beräknats till 7,8 milj. kr. och kostnaderna för försöksserien har beräknats till 14,2 milj. kr. SSAB räknar med att det japanska företaget svarar för halva kostnaden för försöksserien. Försöken med nickel beräknas sysselsätta ca 20 personer under de närmaste fyra åren. Utredaren menar att det finns goda skäl att fortsätta försöksverksamheten i Sverige eftersom den teknologi som är under utprovning skulle kunna göra det möjligt att bearbeta hittills olönsamma malmer. Med hänsyn härtill föreslår utredaren att bolaget beviljas ett rekonstruktionslån på 14,9 (7,8 + 7,1) milj. kr. för den fortsatta försöksverksamheten.

2.4.3 Ludvika kommun

Grängesbergsgruvan är den av SSAB:s gruvor som har den lägsta kostnaden per producerat ton malm. Antalet sysselsatta vid denna gruva kommer att minska från nuvarande ca 1 100 till ca 560 år 1982 om strukturplanen genomförs. Av denna anledning anser utredaren det vara utomordent-

ligt angeläget att försöka finna lösningar som innebär ökade möjligheter att avsätta Grängesbergsmalm till de enheter inom bolaget som även i fortsättningen skall basera sin metallurgi på malm. På utredarens uppdrag har SSAB utrett olika åtgärder som skulle kunna leda till att avsättningsmöjligheterna för gruvan förbättras. Efter att ha prövat fyra olika alternativ utifrån tekniska, företagsekonomiska och samhällsekonomiska utgångspunkter föreslår utredaren att ett sinterband skall installeras i Oxelösund. Jag återkommer till denna investering i det följande. Antalet sysselsättnings-tillfällen i Grängesberg, till följd av en investering i ett sinterband i Oxelösund, beräknas av bolaget öka med ca 170 år 1982. Personalbehovet kommer att öka med ytterligare ca 140 under perioden 1983–1987. Investeringen kommer enligt bolaget också att gynnsamt påverka utvecklingen inom TGOJ.

För finansiering av särskilda insatser, i syfte att inom gruvdivisionen ge arbete åt de anställda till dess att sinterverket i Oxelösund blir färdigt, föreslås i utredningen att bolaget erhåller ett rekonstruktionslån på 50 milj. kr. Lånet förutsätts bli utbetalat med 15 milj. kr. år 1979, 15 milj. kr. år 1980 och 20 milj. kr. år 1981.

Med hänsyn till den ogynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden i kommunen föreslår utredaren vidare att företag, som under åren 1979–1981 etablerar ny eller utökar befintlig verksamhet i Ludvika kommun, skall få regionalpolitiskt stöd i samma omfattning som utgår till företag inom det inre stödområdet.

Då SSAB bildades tillförde varje ingående bolag en egen dataanläggning. Enligt SSAB är det ändamålsenligt att sammanföra de tre anläggningarna till en. Under förutsättning av personalorganisationernas samtycke är bolaget berett att lokalisera den samlade dataverksamheten till Grängesberg. Fullt utbyggd skulle den datacentralen komma att sysselsätta ca 60 personer. En förläggning till Grängesberg förutsätter att en byggnad uppförs för ändamålet. Investeringskostnaden för denna uppskattas av bolaget till 15 milj. kr. Utredaren föreslår att bolaget får ett strukturlån på samma belopp.

SSAB har förbundit sig att förlägga produktion till ett industrihus som kan komma att uppföras av kommunen i Grängesberg. Fullt utbyggd bör verksamheten kunna sysselsätta ca 50 personer. En förutsättning för detta är att kommunen kan erhålla statsbidrag till investeringskostnaden. Kommunen har för avsikt att uppföra byggnaden under år 1979 och industrihuset beräknas kosta ca 12 milj. kr. Utredaren föreslår att kommunen får medgivande att uppföra byggnaden som kommunalt beredskapsarbete. Utöver industrihuset har kommunen planer på att uppföra tre mindre industrihotell i Gonäs, Grängesberg och Ludvika. Lokalerna är avsedda för företag som redan verkar inom kommunen. Utredaren anser att statligt stöd bör utgå även till uppförande av industrihotellen.

Dala-Invest ägs till 70 % av Stora Kopparberg och till 30 % av SSAB. En-

ligt rapporten diskuteras f. n. en breddning av aktieägandet till att omfatta även kommunerna och de berörda fackliga organisationerna. Med hänvisning till det besvärliga sysselsättningsläget i regionen Borlänge – Ludvika och konsekvenserna särskilt för gruvorna av strukturplanens genomförande föreslår utredaren att Dala-Invests ekonomiska resurser förstärks genom att medel tillskjuts från SSAB. Utredaren föreslår att SSAB för detta ändamål erhåller ett rekonstruktionslån på 30 milj. kr. att utbetalas till Dala-Invest under en period av fem år med början år 1979.

ASEA överväger att öka sin verksamhet i Ludvika. En förutsättning är att bolaget kan erhålla ytterligare mark i omedelbar anslutning till det nuvarande fabriksområdet. F. n. finns ingen industrimark tillgänglig i anslutning till företagets anläggningar. Genom flyttning av ett impregneringsverk skulle emellertid erforderlig mark kunna frigöras. Vissa ekonomiska frågor, som är förknippade med Svenska Träimpregnerings AB:s flyttning och investeringar på det nya industriområdet, kan enligt utredaren lösas om förslaget rörande förstärkta regionalpolitiska insatser i Ludvika bifalles av statsmakterna.

2.4.4 Luleå kommun

I rapporten föreslås att ett förpar installeras i universalverket. Utan ett förpar som kan justera ämnesbredden måste universalverket enligt bolaget begränsa sitt produktsortiment radikalt. Från SSAB betonas dessutom starkt den stora betydelse som förparet har för verkets långsiktiga konkurrensförmåga. Hela investeringsbeloppet beräknas till 155 milj. kr., varav 50 milj. kr. enligt bolaget skulle kunna tidigareläggas. För att finansiera investeringskostnaderna föreslår utredaren att bolaget erhåller ett strukturlån på 50 milj. kr. att utbetalas år 1981.

Vidare föreslås i rapporten att en värmningsugn installeras i universalverket. Kostnaden för detta har av bolaget beräknats till 85 milj. kr. I rapporten föreslås att bolaget beviljas ett strukturlån på detta belopp att utbetalas med 30 milj. kr. år 1981 och med 55 milj. kr. år 1982. De två investeringarna i universalverket ger enligt rapporten inte någon direkt sysselsättningseffekt. Däremot ger ökad produktion indirekta sysselsättningseffekter genom att stålbehovet ökar samt genom ökad efterbehandling.

Verkstad och maskinutrustning avseende stålmanufaktur är under ombyggnad resp. kompletteras för att anpassas till annan tillverkning. Det anses av utredaren angeläget att denna om- och utbyggnad påskyndas, särskilt som verksamheten är arbetskraftsintensiv. Investeringarna beräknas medföra att drygt 40 arbetstillfällen skapas. Av denna anledning föreslår utredaren att SSAB beviljas ett strukturlån på 17 milj. kr. för investeringar i utrustning för denna verksamhet. Beloppet bör utbetalas med 5 milj. kr. år 1979 och med 12 milj. kr. år 1980.

I SSAB:s strukturplan finns upptaget ett projekt som avser byggnad av ett kraftvärmeverk i Luleå för att nyttiggöra överskottsgas från masugnar

och koksverk. SSAB och Luleå kommun planerar att gemensamt uppföra detta kraftvärmeverk för produktion och leverans av elenergi till SSAB och kommunen samt fjärrvärme till kommunen. Verksamheten kommer att bedrivas i ett gemensamt hälftenägt bolag. Investeringen anses av bolaget vara företagsekonomiskt lönsam. Anläggningskostnaden inkl. anslutande ledningar beräknas till 250 milj. kr., varav parterna tillskjuter vardera 40 milj. kr. Det resterande beloppet avser parterna låna upp på den allmänna kreditmarknaden. För driften av kraftvärmeverket fordras en personalstyrka uppgående till ca 20 personer. Byggandet av ett kraftvärmeverk rymms emellertid inte inom bolagets finansiella treårsram. Utredaren anser det angeläget att projektet tidigareläggs och föreslår därför att SSAB beviljas ett strukturlån på 30 milj. kr. som skall betalas ut med vardera 15 milj. kr. under åren 1980 och 1981.

Strävan finns inom SSAB att ta tillvara och föra vidare de kunskaper inom företaget som finns såväl vad beträffar själva ståltillverkningen som utrustning för ståltillverkning. Målet är att skapa systemlösningar som även skulle kunna säljas till bl. a. andra stålproducenter och annan tung industri. Tubexpress är ett första steg på denna väg. Tubexpress är ett system för pneumatiska transporter av tunga bulkprodukter som t. ex. slig och koks. Själva systemet består av en rörledning av plåt. I denna framförs transportvagnar med hjälp av tryckluft. SSAB planerar att uppföra en försöks- och referensanläggning i Luleå. Investeringskostnaden har av bolaget beräknats till 20 milj. kr. Under investeringsfasen beräknas ett tiotal personer bli sysselsatta med byggnadsarbete under ett år. Ett lyckat resultat av försöken vid anläggningen skulle innebära möjligheter till produktion för försäljning till utomstående. Avsikten är enligt SSAB att i så fall förlägga produktionen till Grängesberg. Från SSAB framhålls att ytterligare underlag är nödvändigt innan beslut kan fattas om uppförandet av en anläggning. Utredaren föreslår, under förutsättning att dessa kompletterande studier inte förändrar den preliminära bedömning som nu görs av projektet, att bolaget beviljas ett rekonstruktionslån på 20 milj. kr. att användas för uppförande av en referensanläggning. Beloppet bör betalas ut med 7 milj. kr. år 1979 och med 13 milj. kr. år 1980.

I Sverige pågår forskning för att framställa råjärn på ett enklare och billigare sätt än i masugnar. Sedan år 1971 arbetar Stora Kopparberg och ASEA med att utveckla en råjärnsprocess kallad ELRED som av SSAB bedöms vara av så stort intresse att den bör prövas i industriell skala. ELRED-processen bedöms kunna producera flytande råjärn ca 150 kr. per ton billigare än masugnen. Utredaren menar att det är nödvändigt att uppföra en försöksanläggning för att slutgiltigt kunna fastlägga hur ELRED-processen fungerar i industriell skala. Investeringskostnaden för en dylik försöksanläggning som skulle kunna tas i drift januari 1983 uppskattas i löpande priser av bolaget till ca 380 milj. kr. För att utvärdera anläggningen är det nödvändigt att verksamheten bedrivs under 2–3 år och kostnaden

för detta uppskattas av bolaget till ca 210 milj. kr. Utredaren anser det angeläget att SSAB kan bli direkt engagerat i det fortsatta utvecklingsarbetet. Av denna anledning föreslås att bolaget beviljas strukturlån på 4 milj. kr. för att kunna betala en del av utvecklingskostnaderna.

I strukturplanen för SSAB finns angivet att ett nytt mediumverk kan komma att byggas i Luleå under första hälften av 1980-talet. Investeringen får dock inte rum inom de finansiella ramar som står till förfogande inom de närmaste tre åren. Kostnaderna för ett mediumverk i grundutförande har av bolaget beräknats till ca 400 milj. kr. vid en kapacitet på 200 000 ton per år. Ett sådant verk kommer totalt att ge arbete åt ca 160 personer. Eftersom det tar 3,5 år att genomföra projektet bör arbetet med marknadsutredningar och en projektering av verkets tekniska del påbörjas omgående. Kostnaden härför har av bolaget beräknats till 1% av investeringsbeloppet, dvs. 4 milj. kr. Utredaren föreslår att bolaget erhåller ett strukturlån på detta belopp och att beloppet utbetalas år 1979.

Situationen för byggnadsarbetarna i Norrbotten kommer, enligt utredaren, att bli bekymmersam under den tid som nu kan överblickas. Av denna anledning har utredaren under överläggningarna med SSAB diskuterat möjligheterna att utföra vissa byggnadsarbeten vid bolagets anläggningar i Luleå eller inom verksamheter som har en indirekt anknytning till bolaget. Till den senare gruppen hör ett projekt kallat Företagens hus, som skulle hyra ut lokaler till institutioner och organ huvudsakligen med uppgifter inom näringspolitiken. Kostnaden för uppförandet av fastigheten är beräknad till 20–25 milj. kr.

Det har träffats en preliminär överenskommelse mellan Plannja AB, som är ett dotterbolag till SSAB, och NJA-Invest AB, numera Regioninvest i Norr AB, att det senare bolaget skall uppföra lokaler för kontor och distribution samt hyra ut dessa lokaler till Plannja. Kostnaden är beräknad till ca 25 milj. kr. Med tanke på den besvärliga situationen för byggnadsarbetarna i Norrbotten föreslår utredaren att både Företagens hus och den sistnämnda fastigheten får uppföras som enskilt beredskapsarbete.

Vid utredarens överläggningar med SSAB har det framkommit att bolaget har ett stort behov av kompletterande investeringar, varav en del är angelägna med hänsyn till både den inre och den yttre miljöns krav. Utredaren föreslår att projekt får utföras som enskilt beredskapsarbete till en total kostnad av 25–30 milj. kr.

2.4.5 Oxelösunds kommun

I syfte att öka avsättningen av malm från gruvorna i Grängesberg föreslår utredaren att ett ytterligare sinterband installeras i Oxelösund. Denna investering har av bolaget beräknats till 157 milj. kr. Driften av sinterbandet ger enligt bolaget arbete åt ca 10 personer. Utredaren föreslår att SSAB beviljas ett strukturlån på 157 milj. kr. för att bygga ett parallelsinterband i Oxelösund. Beloppet bör utbetalas med 15 milj. kr. år 1979, med 100 milj.

kr. år 1980 och med 42 milj. kr. år 1981. Enligt utredaren kan till denna utbetalning komma ytterligare kostnader för vissa miljöåtgärder. Dessa kostnader kan enligt utredaren inte nu fastställas eller fördelas i tiden.

På grund av den relativt ogynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden i Oxelösund kan det enligt utredaren finnas skäl att tidigarelägga vissa investeringar inom division stålmanufaktur i Oxelösund. En del investeringar ryms inom bolagets finansiella ram för de närmaste tre åren. Därutöver finns det vissa projekt som om de tidigareläggs ger arbete åt ett trettiootal personer. Den totala investeringen för dessa projekt har av bolaget beräknats till 13 milj. kr. och utredaren föreslår att SSAB erhåller detta belopp som strukturlån.

2.4.6 Tierps kommun

Med hänsyn till att industrisysselsättningen i norra Uppland har minskat under senare år bör särskilda åtgärder, enligt utredaren, vidtas för att bevara sysselsättningen vid Stora Element AB, ett dotterbolag till SSAB, i Söderfors. Härigenom räknar bolaget med att ca 25 personer av den nuvarande personalstyrkan på 50 personer skall kunna beredas arbete. Kostnaderna för detta är beräknade till 1,7 milj. kr. För att klara sysselsättningen också för den återstående personalen krävs att fabriken tillförs andra produkter eller att samverkan kan etableras med andra företag inom branschen. Kostnaden för att genomföra denna omställning har av bolaget beräknats till 2,8 milj. kr. Utredaren föreslår att totalkostnaden för dessa åtgärder, 4,5 milj. kr., ställs till bolagets förfogande som rekonstruktionslån att utbetalas år 1979.

Sammanfattningsvis föreslår utredaren att SSAB skall få strukturlån uppgående till 1 058 milj. kr. att utbetalas med 64 milj. kr. år 1979, 402 milj. kr. år 1980, 399 milj. kr. år 1981 och 193 milj. kr. år 1982. Vidare föreslås att SSAB skall få rekonstruktionslån uppgående till 263 milj. kr. som skall utbetalas med 42,5 milj. kr. år 1979, 43,6 milj. kr. år 1980, 29 milj. kr. år 1981, 141,9 milj. kr. år 1982 och 6 milj. kr. år 1983.

En sammanfattning av åtgärder föreslagna av utredaren och deras samband med SSAB:s strukturplan bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

2.5 Skrivelser från ägarna av SSAB och från SSAB

I skrivelse den 8 februari 1979 framhåller ägarna av SSAB, nämligen Gränges, Stora Kopparberg och Statsföretag, att styrelsen för SSAB vid sammanträde den 30 januari 1979 har uttalat, att den i princip är beredd att genomföra de åtgärder som kan komma att beslutas av statsmakterna på grundval av rapporten Tidigareläggningar m. m. inom Svenskt Stål AB. SSAB:s styrelse har därvid förutsatt att staten ställer erforderliga medel till SSAB:s förfogande i form av struktur- och rekonstruktionslån.

Ägarna av SSAB förutsätter att de rekonstruktionslån och/eller bidrag som kan komma att ställas till förfogande för SSAB inte kommer att påverka inlösen svärdena på aktierna i bolaget enligt punkt 7 i konsortialavtalet. Enligt ägarna kan detta enklast uppnås genom ett tillägg till konsortialavtalet.

I skrivelse den 22 februari 1979 anför SSAB i huvudsak följande.

Styrelsen för SSAB är beredd att genomföra de åtgärder inom SSAB:s strukturplan som anges i generaldirektör Rehnbergs förslag. Styrelsen förutsätter därvid att staten ställer erforderliga medel till förfogande i form av struktur- och rekonstruktionslån. Styrelsen förklarar sig vidare beredd att medverka till sådana lösningar i anslutning till företagets strukturplan, som statsmakterna kan komma att besluta med hänsyn bl. a. till fackrepresentanternas tilläggsförslag och som inte är företagsekonomiskt motiverade utan huvudsakligen är avsedda att förbättra sysselsättningsläget. Styrelsen förutsätter därvid att statsmakterna för detta ändamål anvisar medel enligt det s. k. offertsystemet.

Styrelsen förutsätter att rekonstruktions- och strukturlånen lämnas på sådana villkor att SSAB kan genomföra åtgärderna utan att SSAB:s likviditet och resultat påverkas negativt.

2.6 Statlig finansiell medverkan

SSAB är i många fall en betydande eller t. o. m. en dominerande arbetsgivare på de orter där företaget driver verksamhet. En ändring i sysselsättningsnivån inom SSAB får därför avgörande återverkningar även på dessa orters övriga näringsliv och servicenärings. Den av SSAB antagna strukturplanen innebär betydande personalförändringar i bolaget åren 1978–1987. Enligt strukturplanen blir det ett stort bortfall av sysselsättning under den första delen av perioden, medan ett antal nya arbetstillfällen uppkommer huvudsakligen under periodens senare del. Enligt min mening är det angeläget att sysselsättningsbortfallet till följd av SSAB:s strukturplan kan överbryggas. Detta torde kunna ske genom bl. a. tidigareläggning av vissa investeringar inom SSAB och andra åtgärder. De överväganden och förslag till åtgärder för att öka sysselsättningen på orter där SSAB driver verksamhet som utredaren har redovisat finner jag i huvudsak vara väl avvägda.

Utredaren har föreslagit att möjligheten bör prövas att samordna huvudmannskapet för Mineralprocesslaboratoriet och Metallurgiska forskningsstationen i Luleå. Enligt vad jag har erfarit kommer frågan om Mineralprocesslaboratoriets framtid att närmare prövas av delegationen för mellansvensk gruvindustri som avser att slutföra sitt arbete innevarande år. Härvid kommer frågan om bl. a. samordning och därmed även ändring av huvudmannskapet att prövas.

I rapporten har föreslagits att SSAB beviljas strukturlån med 30 milj. kr.

för att tidigarefälgga investeringen av ett kraftvärmeverk i Luleå. Frågan om anslag härför kommer denna dag att behandlas av statsrådet Huss i samband med anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten.

I Sverige pågår forskning för att få fram alternativa processer för råjärnsframställning. En av dessa processer kallad ELRED, har utarbetats av Stora Kopparberg och ASEA. Andra direktreduktionsprocesser är Boliden AB:s INRED och AB Svenska Kullagerfabrikens plasmareduktionsprocess. För att SSAB skall kunna betala en del av utvecklingskostnaderna för ELRED-processen har utredaren föreslagit att bolaget erhåller ett strukturlån på 4 milj. kr. Enligt min mening bör en närmare utvärdering av dessa tre processer göras. Innan denna utvärdering har gjorts är jag inte beredd att föreslå att statliga medel ställs till SSAB:s förfogande för utveckling av ELRED-processen.

Utredaren har vidare föreslagit att SSAB skall få ett strukturlån på 17 milj. kr. för att bygga om plastbeläggningslinjen i Borlänge. Investeringen ger en kapacitetshöjning från 50 000 till 76 000 ton per år. Resultatförbättringarna har av SSAB beräknats till ca 8 milj. kr. per år, inkl. kapitalkostnader, vid fullt kapacitetsutnyttjande vilket väntas bli uppnått redan år 1982.

Andra svenska tillverkare av belagd och profilerad stålplåt är Thysell Industri AB, dotterbolag till Ahsell AB, och Gavle Verken AB, dotterbolag till Förvaltnings AB Ratos. SSAB är emellertid den största tillverkaren av belagd byggplåt och har redan en dominerande ställning på denna marknad i Sverige. Denna ställning skulle ytterligare befästas om bolaget erhöLL förmanliga statliga lån för sin expansion. Lånet skulle också kunna leda till en konkurrenssnedvridning. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den snabba återbetalningstiden för investeringen är jag inte beredd att förorda att SSAB får ett strukturlån för en ombyggnad av plastbeläggningslinjen i Borlänge.

I SSAB:s strukturplan anges att den malmbaserade metallurgin i Domnarvet skall upphöra under år 1981. Utredaren har anfört vissa skäl för att verksamheten skall bibehållas i ytterligare ett år, dock längst till utgången av år 1982. Kostnaden för denna förlängning är beräknad till 135 milj. kr.

Enligt SSAB:s beräkningar leder en fullt bibehållen malmbaserad metallurgi i Domnarvet år 1982 till ca 375 färre arbetstillfällen i Luleå och ca 200 färre arbetstillfällen i Malmfälten i Norrbotten. Mot den bakgrunden är jag inte beredd att förorda att medel ställs till SSAB:s förfogande för en förlängning av den malmbaserade metallurgin i Domnarvet.

Utredaren föreslår, med hänvisning till det besvärliga sysselsättningsläget i regionen Borlänge–Ludvika, att Dala-Invest AB:s ekonomiska resurser förstärks genom att medel tillskjuts av SSAB. Utredaren anser att SSAB för detta ändamål bör erhålla ett rekonstruktionslån på 30 milj. kr. att utbetalas till Dala-Invest under en period av fem år med början år 1979.

Jag delar utredarens uppfattning att särskilda medel kan vara behövliga för att stärka näringslivet i området. Enligt min mening blir resurserna som sätts in bäst utnyttjade om utvecklingsfonden i Kopparbergs län får avgöra hur medlen skall användas. Detta står i samklang med riksdagens beslut med anledning av förslag att främja sysselsättningen i varvsregionerna genom stöd till investmentbolag (prop. 1978/79: 49, NU 1978/79: 17 s. 45, rskr 1978/79:115).

Jag förordar att 7,5 milj. kr. anvisas till utvecklingsfonden i Kopparbergs län för budgetåret 1979/80. Fonden bör få använda beloppet dels för lån-givning till främst små och medelstora företag enligt förordningen (1978: 506) om statligt kreditstöd genom regional utvecklingsfond, dels för bidrag till investmentbolag med verksamhet inom de kommuner som berörs av SSAB:s strukturplan.

Vad gäller förslag till regionalpolitiska insatser i Ludvika-området återkommer statsrådet Wirtén i det följande.

I strukturplanen för SSAB anges att ett nytt mediumverk kan komma att byggas i Luleå under första hälften av 1980-talet. Kostnaden för att genomföra marknadsutredningar och projektera verkets tekniska utformning har beräknats till 4 milj. kr. Utredaren föreslår att SSAB erhåller detta belopp såsom ett statligt strukturlån med utbetalning år 1979.

Planer på att bygga ett nytt valsverk för mediumstål i Luleå har funnits länge. Frågan aktualiserades i samband med att dåvarande NJA byggde ut metallurgin under 1970-talet. Från SSAB har inhämtats att företaget i samband med strukturplanarbetet har genomfört en utredning om mediumvalsverk. Utredningen är rent teknisk och innehåller inga mer ingående bedömningar om marknad eller möjliga avsättningsområden för produkterna. Verket skulle enligt utredningen producera balk av alla slag samt plattstång och profiler. Inledningsvis skulle verket producera ca 200 000 ton per år för att efter hand nå upp till optimal produktionsnivå på 350 000 ton per år. Någon ingående utredning om marknadsförutsättningarna för verkets produktion finns alltså inte. SSAB har emellertid antagit att företaget inledningsvis skulle avsätta hälften av produktionen på export. Den svenska förbrukningen av stångprodukter har sjunkit mycket kraftigt sedan år 1974. I betänkandet (SOU 1977: 15–16) Handelsstålsindustrin inför 1980-talet har slutsatsen dragits att de svenska handelsstålverkens kapacitet bör anpassas till hemmamarknadsförbrukningen och inte byggas för större exportmängder. Det bör här framhållas att den svenska förbrukningen under högkonjunkturåret 1974 var mindre än den i dag tillgängliga mediumverkskapaciteten för handelsstål i Sverige, även efter nedläggning av Domnarvets mediumverk i enlighet med SSAB:s strukturplan. Vissa bedömare anser att svensk förbrukning av stångstål inte kommer att uppnå 1974 års nivå före år 1985. Dessa förhållanden gör att osäkerheten är mycket stor om möjlig avsättning för ett nytt mediumverk med en optimal kapacitet på 350 000 ton per år. Ett mediumverk av den storleken kommer under alla

förhållanden att konkurrera med övriga svenska handelsstålverk, även om efterfrågan skulle återgå till samma nivå som under högkonjunkturåret 1974. En produktion från ett nytt mediumverk under de närmast kommande åren skulle på ett allvarligt sätt drabba avsättningen för främst Smedjebackens Valsverk AB och Boxholms AB. Ytterligare marknadsanalyser torde behöva göras innan ställning kan tas till frågan om att bygga ett mediumverk.

Det bör ankomma på SSAB att vid lämplig tidpunkt och i samverkan med övriga berörda verk genomföra dessa. SSAB:s andel av kostnaderna för dessa marknadsanalyser bör enligt min uppfattning finansieras inom bolagets ordinarie verksamhet. Jag är alltså inte beredd att nu föreslå att medel skall ställas till förfogande för projektering av ett nytt mediumverk i Luleå.

I rapporten föreslås att ett antal projekt skall genomföras i form av enskilda beredskapsarbeten. När det gäller insatser i form av beredskapsarbeten kommer statsrådet Wirtén senare denna dag vid sin anmälan av förslag till åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten förorda att anslaget Sysselsättningskapande åtgärder förstärks med 175 milj. kr. för nästa budgetår. I propositionen förutsätts att bl. a. olika projekt vid SSAB i Luleå kan komma till utförande som beredskapsarbeten.

De återstående förslag som utredaren har presenterat bör enligt min mening delas in i dels sådana som är motiverade av företagsekonomiska skäl, dels sådana som är motiverade av sysselsättningsskäl. Min indelning grundar sig på av SSAB redovisade marknadsanalyser och investeringskalkyler. De projekt som enligt min uppfattning är mest inriktade på förbättring av SSAB:s konkurrenskraft men som även har sysselsättningsskapande effekter är följande.

<i>Borlänge kommun</i>	milj. kr.
Bredbandugn	170
Bredbandverk, kvalitetsinvesteringar	365
Elstålverk	40
Kallvalsverk, ett femte valspar	56
Stålmanufaktur	35
<i>Ludvika kommun</i>	
Datacentral	15
<i>Luleå kommun</i>	
Universalverk, förpar	50
Universalverksugn	85
Stålmanufaktur	17
<i>Oxelösunds kommun</i>	
Stålmanufaktur	13
	846

Jag beräknar kostnaden för de investeringar som leder till att SSAB:s konkurrenskraft stärks till 846 milj. kr. För att dessa investeringar skall kunna genomföras förordar jag att SSAB av staten erhåller strukturlån på motsvarande belopp. För strukturlånet bör gälla följande villkor. För att

kunna kompensera SSAB för merkostnader till följd av tidigareläggningar av investeringar inom strukturplanen bör strukturlånet vara räntefritt under tre år. För varje därefter följande femårsperiod skall räntan vara densamma som statslåneräntan vid varje femårsperiods början ökad med 0,25%. Med statslåneräntan vid viss tidpunkt skall avses den effektiva ränta, till vilken svenska staten vid tidpunkten i fråga senast har utgivit ett obligationslån på den svenska marknaden med en minimilöptid av tio år. Räntan kan ett visst år under vissa villkor sättas ned så mycket som erfordras för att koncernens resultat enligt vissa beräkningsgrunder skall bli noll. Vidare skall varje delbelopp av lånet till fullo vara återbetalat senast 25 år efter utbetalningsåret. Förslag till statligt strukturlån till SSAB Svenskt Stål AB bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Jag förordar därför att ett anslag anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för innevarande budgetår av 31 milj. kr. till ett strukturlån till SSAB. Vidare förordar jag att 815 milj. kr. anvisas till SSAB som strukturlån för budgetåret 1979/80.

De investeringar som huvudsakligen är motiverade av sysselsättnings-skäl är följande.

		milj. kr.
Ludvika kommun	Gränges, särskilda insatser i gruvdivisionen	50
Luleå kommun	Tubexpress	20
Oxelösunds kommun	Sinterband	157
Lindesbergs kommun	Stråssa	23,5
Tierps kommun	Stora Element, Söderfors	4,5
		255

Dessa medel om 255 milj. kr. bör beviljas SSAB som rekonstruktionslån. Enligt min mening innebär åtgärderna ett viktigt avsteg från det mellan parterna träffade konsortialavtalet beträffande SSAB:s verksamhet, nämligen att rörelsen skall bedrivas efter affärsrättsliga och företagsekonomiska principer. Jag förordar att rekonstruktionslånet ställs till SSAB:s förfogande enligt de villkor som finns angivna i bilaga 7 i prop. 1977/78: 87.

I villkoren för lånet ingår bl. a. en bestämmelse om att lånet helt eller delvis kan efterges. Regeringen bör inhämta riksdagens bemyndigande att ta in motsvarande bestämmelse bland villkoren även för det nya rekonstruktionslånet.

Ågarna av SSAB har begärt att det rekonstruktionslån som på grundval av utredarens förslag kan komma att ställas till SSAB:s förfogande inte skall påverka inlösen svärdena på aktierna i SSAB enligt punkt 7 i konsortialavtalet. Jag finner denna begäran rimlig med hänsyn till syftet med lånet.

De åtgärder som SSAB skall genomföra och finansiera med rekonstruktionslånet innebär i huvudsak ett sysselsättningsåtagande från bolagets sida.

Jag förordar att ett rekonstruktionslån om 51,5 milj. kr. anvisas SSAB på tilläggsbudget III innevarande budgetår. Vidare förordar jag att 203,5 milj.

kr. anvisas bolaget som rekonstruktionslån för budgetåret 1979/80.

En sammanfattning av de av mig förordade åtgärderna bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

De av mig förordade åtgärderna kommer att bidra till att överbrygga den svacka i sysselsättningen som skulle uppkomma om SSAB helt följde strukturplanen. Åtgärderna innebär vidare att bolagets konkurrenskraft stärks vilket på sikt bör leda till att tryggheten för de anställda ökar. SSAB kommer under den närmaste fyraårsperioden att kunna genomföra ett omfattande investeringsprogram. Den betydande upphandling av maskiner och övrig utrustning som SSAB då gör kommer att på ett gynnsamt sätt förstärka näringslivet i de regioner där SSAB driver verksamhet. Även antalet sysselsättningstillfällen för byggnadsarbetare bör öka på de berörda orterna.

Jag avser i annat sammanhang föreslå regeringen att meddela föreskrifter om att SSAB årligen skall redovisa användningen av lånen samt sysselsättningsutvecklingen i bolaget.

3 Hemställan vad avser industripolitiska insatser

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 31 000 000 kr.,
2. till *Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 51 500 000 kr.,
3. till *Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål* för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 815 000 000 kr.,
4. till *Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål* för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 203 500 000 kr.,
5. bemyndiga regeringen att helt eller delvis efterge lån för rekonstruktionsändamål till SSAB Svenskt Stål AB,
6. till *Medelstillskott till Kopparbergs läns utvecklingsfond* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr..

4 Regionpolitiska insatser i Ludvika kommun

Med hänsyn till den ogynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden föreslår utredaren bl. a. att företag som i Ludvika kommun etablerar ny verksamhet eller bygger ut befintlig sådan under åren 1979–1981 skall kunna få regionalpolitiskt stöd i samma omfattning som utgår till företag inom det inre stödområdet.

För egen del vill jag anföra följande. Ludvika kommun tillhör f. n. gränsområdet till det allmänna stödområdet, vilket innebär att företag som ökar verksamheten eller nyetablerar sig i kommunen kan få vissa former av regionalpolitiskt stöd. Således kan såväl lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån som utbildningsstöd utgå till företag i kommunen. Sysselsättningsutredningen har i betänkandet Regionalpolitiska stödformer och styrmedel (SOU 1978: 62) lämnat förslag om den framtida utformningen av regionalpolitiken. Utredningen föreslår bl. a. att den nuvarande stödområdesindelningen ersätts med en indelning av riket i sex stödområden och ett område utanför dessa. Till stödområde sex skall räknas de orter och kommuner som har de allvarligaste sysselsättningsproblemen. Jag kommer inom kort lägga fram förslag om regionalpolitiken. Dessa kommer att omfatta både utformningen av styrmedlen och inplacering av orter och kommuner i stödområden. Mot denna bakgrund är jag nu inte beredd att föreslå ändringar i den gällande stödområdesindelningen.

Utredaren föreslår vidare ett antal projekt för att skapa ny sysselsättning i kommunen. Bland dessa ingår ett kommunalt industrihus i Grängesberg. SSAB har förbundit sig att förlägga produktion till industrihuset. Fullt utbyggd bör produktionen kunna sysselsätta ett 50-tal personer. Kostnaden för industrihuset har uppskattats till 12 milj. kr. Utredaren föreslår att byggnaden uppförs som kommunalt beredskapsarbete. Utredaren föreslår dessutom att tre mindre industrihotell skall uppföras i Gonäs, Grängesberg och Ludvika. För egen del anser jag att det är angeläget att dessa projekt genomförs. Dessa projekt kan bidra till att kompensera kommunen för de arbetstillfällen som försvinner inom SSAB. Satsningarna på industrihusen innebär också en breddning av näringslivet i kommunen och gör industri-sysselsättningen något mindre beroende av gruvindustrins utveckling. I samband med att jag lägger fram förslag om regionalpolitiken kommer jag att ta upp utformningen av det statliga stödet till kommunala industrilokaler. F. n. kan bidrag lämnas till att uppföra kommunala industrilokaler som byggs främst på mindre orter inom det inre stödområdet och på Gotland. I undantagsfall kan stöd lämnas till byggande av kommunala industrilokaler även i andra delar av det allmänna stödområdet. Bidragets storlek avgörs från fall till fall av regeringen och ansluter i stort till vad som gäller för lokaliseringsbidrag/avskrivningsslån. För att stödja uppförandet av nämnda industrihus i Grängesberg samt industrihotellet i Gonäs, Grängesberg och Ludvika bör medel, trots att byggnaderna skall uppföras utanför det all-

männa stödområdet, utgå från fjortonde huvudtitelns anslag Bidrag till kommunala industrilokaler. Detta förutsätter att anslaget ökas med 12 milj. kr. Jag förordar att detta belopp anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79.

Utredaren har även haft överläggningar med ledningen för ASEA om en eventuell utvidgning av bolagets verksamhet i Ludvika. En förutsättning för en utvidgning av verksamheten är att ASEA kan disponera ytterligare mark i anslutning till den nuvarande anläggningen i Ludvika. F. n. finns ingen sådan mark tillgänglig. Mark skulle emellertid kunna frigöras genom flyttning av Svenska Träimpregnerings AB:s verksamhet från dess nuvarande tomt som gränsar till ASEA:s industrimark, till Gonäs industriområde. Företrädare för industridepartementet är beredda att inleda diskussioner med parterna om förutsättningarna för en sådan flyttning. Enligt Svenska Träimpregneringsbolaget kommer flyttningen att medföra betydande kostnader. Storleken kan dock f. n. inte anges exakt. Jag ser det som mycket angeläget att en lösning kommer till stånd i huvudsak efter de riktlinjer som utredaren har förordat. Jag förordar därför att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att använda medel från fjortonde huvudtitelns anslag Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet för detta ändamål.

5 Hemställan vad avser regionalpolitiska insatser

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att disponera medel från anslaget Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet för det ändamål som jag har angivit,
2. till *Bidrag till kommunala industrilokaler* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

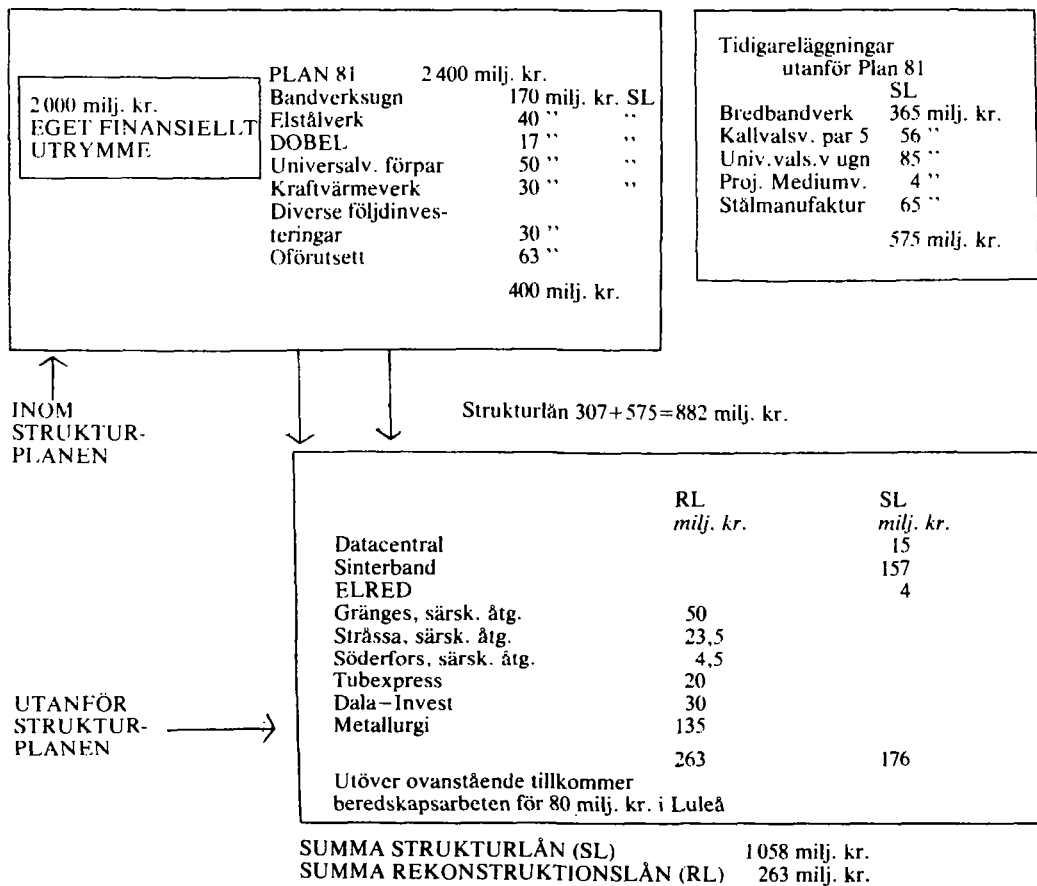
Bilaga 1

Investeringsplan 2 400 milj. kr.

	1979	1980	1981	Summa 79-81	"Senare"	Summa
Reinvesteringar, miljöinveste- ringar och beslutade investe- ringar						
— Återstående inv. kostn. från 1978	81	11	7	99	2	101
— Reinvesteringar+ miljöin- vesteringar. Schablonmässigt beräknade till 50 % av av- skrivningar enligt plan	146	157	164	467	—	467
— Avgår omkostnadsandelar	—21	—18	—20	—59	—	—59
Summa	206	150	151	507	2	509
<i>Strukturinvesteringar</i>						
Metallurgi	162	152	55	369	29	398
Profiler	68	55	50	173	—	173
Grovplåt	12	11	—	23	—	23
Band och Tunnbräda	385	375	225	985	34	1019
Stålmanufaktur	13	22	10	45	—	45
Specialprodukter	26	11	—	37	—	37
Dobel	28	64	21	113	14	127
TGOJ	1	2	7	10	—	10
Plannja	2	8	10	20	—	20
Driftservice+ Distribution	6	21	21	48	19	67
Energi och miljö (exkl. kraft- värmeverk)	3	3	4	10	—	10
Kraftvärmeverk	—	15	15	30	10	40
Övrigt	6	4	1	11	—	11
Oförutsett	3	29	37	69	—	69
Avgår omkostnadsandelar	—21	—22	—7	—50	—	—50
Summa strukturinvesteringar	694	750	449	1 893	106	1 999
= Plan 81	900	900	600	2 400	108	2 508

Bilaga 2

Sammanfattning av åtgärder föreslagna av utredaren Rehnberg och samband med SSAB:s strukturplan

*Bilaga 3***FÖRSLAG TILL STATLIGT STRUKTURLÅN TILL SSAB
SVENSKT STÅL AB PÅ 846 MKR**

SSAB Svenskt Stål Aktiebolag, nedan kallat Bolaget, har i framställning till regeringen förklarat sig berett att medverka till ökad sysselsättning på de orter Bolaget är verksamt genom att tidigarelägga ett antal investeringsprojekt, ingående i Bolagets långsiktiga strukturplan.

Bolaget förutsätter därvid att staten beviljar strukturlån motsvarande summan av de beräknade kostnaderna för de tidigarelagda investeringsobjekten, nedan gemensamt benämnda Investeringsprogrammet.

1 Lånebelopp

Staten ställer till Bolagets förfogande såsom strukturlån ett belopp om 846 000 000 kronor, nedan kallat Lånet. För Lånet gäller följande villkor.

2 Utbetalning

Lånet utbetalas av Staten under åren 1979–1982 i den takt som erfordras för att Investeringsprogrammet skall kunna genomföras utan ökad likviditetspåfrestand för Bolaget. Utbetalning under respektive år skall verkställas efter Bolagets behov på sätt framgår av senare upprättad och successivt reviderad betalningsplan.

3 Ränta

Räntan utgör 10,0 % per år till och med utgången av år 1982. För varje därefter följande femårsperiod skall räntan vara densamma som statslåneräntan vid varje femårsperiods början ökad med 0,25 %. Varje delbelopp av Lånet som lyfts skall dock löpa utan ränta under en tid av tre år från beloppets utbetalningsdag.

Med statslåneräntan vid viss tidpunkt avses den effektiva ränta, till vilken svenska staten vid tidpunkten i fråga senast utgivit ett obligationslån på den svenska marknaden med en medellöptid av tio år.

Upplupen ränta per den 31 december förfaller till betalning den 1 mars påföljande år. Om Bolagets koncernresultat efter planenliga avskrivningar, finansnetto och fastighetsskatt och före eventuellt intäktsfört rekonstruktionslån skulle bli negativt enligt av Bolagets revisorer vidimerad preliminär resultaträkning skall räntan för det aktuella året nedsättas så mycket som erfordras för att koncernens resultat definierat enligt ovan blir noll.

4 Amortering

Amortering av utbetalat delbelopp av Lånet skall ske med 1/20 den 31 december varje år från och med det sjätte året efter utbetalningsåret. Mottagna delbelopp av Lånet skall således vara till fullo återbetalda senast tjugofem år efter utbetalningsåret.

5 Förtida återbetalning

Oavsett vad som bestämts i 4 ovan äger Bolaget när som helst helt eller delvis återbetala utestående del av Lånet.

6 Rätt till betalning i förhållande till Bolagets övriga fordringsägare

Skulle Bolaget träda i likvidation eller försättas i konkurs skall Staten endast äga rätt till betalning ur Bolagets tillgångar sedan Bolagets övriga fordringsägare – med undantag av Staten såsom fordringsägare på grund av till Bolaget beviljade rekonstruktionslån – blivit till fullo förnöjda.

Bilaga 4

Sammanfattning av åtgärder fördelade på struktur- och rekonstruktionslån

A. Strukturlån		1979	1980	1981	1982	Summa
Borlänge kommun	Bredbandverksugn Bredbandverk, kvalitets- investeringar		90	80		170
	Elstälverk	4	102	125	138	365
	Källvalsverk, ett femte valspar	8	17	19		40
	Stålmanufaktur		30	18		56
			17	18		35
Ludvika kommun	Datacentral i Grängesberg	10	5			15
Luleå kommun	Universalverk, förpar Universalverksugn			50		50
	Stålmaufaktur	5	12	30	55	85
Oxelösunds kommun	Stålmanufaktur	4	7	2		17
						13
Summa		31	280	342	193	846
B. Rekonstruktionslån		1979	1980	1981	1982	Summa
Ludvika kommun	Grängesberg, särskilda insatser i gruvdivisionen	15	15	20		50
Luleå kommun	Tubexpress	7	13			20
Oxelösunds kommun	Sinterband	15	100	42		157
Lindesbergs kommun	Stråssa	10	9,6	3	0,9	23,5
Tierps kommun	Stora Element AB, Söderfors	4,5				4,5
Summa		51,5	137,6	65	0,9	255

